

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ»

Студента 5 курсу, 7 групи,
спеціальності 074 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Буряка
Дениса
Дмитровича

(підпис студента)

Науковий керівник
науковий ступінь,
вчене звання

Міняйло
Олександр
Іванович

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

Головня
Юлія
Ігорівна

(підпис гаранта)

Київ 2022

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри

«11» грудня 2021 р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентові

Буряку Денису Дмитровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту):
**«ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ В УМОВАХ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ»**

Затверджена наказом ректора від «08» грудня 2021 р. № 4067

2. Строк здачі студентом закінченого роботи (проекту): 24.01.2022

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту): розгляд теоретичних аспектів інвестиційної привабливості та розробка пропозицій щодо подолання проблем управління інвестиційними процесами в Чернігівського регіоні

Об'єкт дослідження: процес управління інвестиційними процесами на місцевому рівні в умовах децентралізації.

Предмет дослідження: теоретико-методичні та прикладні основи реалізації інвестиційного потенціалу регіону.

Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

1.1. Оцінка інвестиційної привабливості Чернігівського регіону

1.2. Дослідження факторів, що впливають на формування та розвиток інвестиційного потенціалу

1.3 Оцінка ефективності управління інвестиційними процесами на місцевому рівні

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

2.1. Використання альтернативних варіантів організації системи моніторингу інвестиційних процесів на місцевому рівні (на прикладі Чернігівської області)

2.2. Проблеми реалізації інвестиційного потенціалу регіону та шляхи їх вирішення

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 10.12.2021	10.12.2021
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 20.12.2021	20.12.2021
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 10.01.2022	10.01.2022
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.01.2022	20.01.2022
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи на кафедрі	До 21.01.2022	21.01.2022
6	Підготовка письмового відгуку на випускні кваліфікаційну роботу	До 22.01.2022	22.01.2022
7	Зовнішнє рецензування ВКР	До 22.01.2022	22.01.2022
8	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	21-23.01.2022	21-23.01.2022

10	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 25.01.2022	До 25.01.2022
11	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

Дата видачі завдання « 11 » грудня 2021 р.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Міняйло О.І.

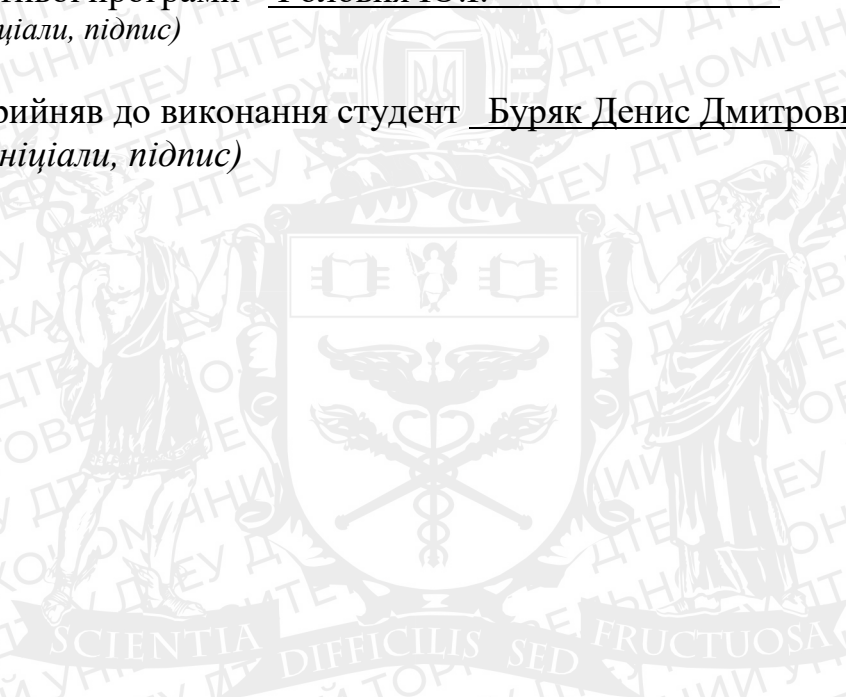
(прізвище, ініціали, підпис)

Гарант освітньої програми Головня Ю.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

Завдання прийняв до виконання студент Буряк Денис Дмитрович

(прізвище, ініціали, підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....7

РОЗДІЛ 1. МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....9

1.1. Оцінка інвестиційної привабливості Чернігівського регіону.....9

1.2. Дослідження факторів, що впливають на формування та розвиток інвестиційного потенціалу.....13

1.3. Оцінка ефективності управління інвестиційними процесами на місцевому рівні.....19

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....24

2.1. Використання альтернативних варіантів організації системи моніторингу інвестиційних процесів на місцевому рівні (на прикладі Чернігівської області)...24

2.2. Проблеми реалізації інвестиційного потенціалу регіону та шляхи їх вирішення.....29

ВИСНОВКИ.....35

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....37

ВСТУП

Інвестиції, будучи інструментом регулювання фінансово-економічних відносин як на макрорівні (соціально-економічний розвиток країни в цілому), так і на мікрорівні (фінансово-господарська діяльність підприємств), сприяють вирішенню ряду важливих завдань. Інвестиції сприяють швидшій інтеграції вітчизняної економіки в світову економіку, відтворенню і перерозподілу продуктивних сил в інтересах більш рівномірного розвитку територій, освоєння передового інноваційного та технологічного досвіду, досягненню позитивного соціального ефекту. При цьому в Україні умови для здійснення інвестиційної діяльності інвестора в даний час далекі від ідеальних. Проте, наголошується, що в країні створені необхідні передумови для поліпшення інвестиційного клімату.

Складність вирішуваних завдань обумовлює важливість вивчення категорії інвестицій, а так само вивчення і застосування накопиченого міжнародного та вітчизняного досвіду залучення інвестицій та поліпшення інвестиційного клімату регіонів.

Актуальність дослідження питань формування інвестиційної привабливості регіонів полягає в необхідності визначення сутності, змісту і властивостей інвестицій в економіку регіонів, механізмів і способів формування інвестиційної привабливості. Існуючі недоліки системи оцінки інвестиційної привабливості регіонів призводять до висновку про необхідність вдосконалення інституту інвестування в цілому.

Мета даного дослідження – розгляд теоретичних аспектів інвестиційної привабливості та розробка пропозицій щодо подолання проблем управління інвестиційними процесами в Чернігівського регіоні.

Для досягнення мети необхідно виконати наступні завдання:

- виконати оцінку інвестиційної привабливості Чернігівського регіону: - провести дослідження факторів, що впливають на формування та розвиток інвестиційного потенціалу;
- здійснити оцінку ефективності управління інвестиційними процесами на місцевому рівні;
- дослідити використання альтернативних варіантів організації системи моніторингу інвестиційних процесів на місцевому рівні (на прикладі Чернігівської області);
- оцінити проблеми реалізації інвестиційного потенціалу регіону та шляхи їх вирішення.

Об'єктом дослідження є процес управління інвестиційними процесами на місцевому рівні в умовах децентралізації.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та прикладні основи реалізації інвестиційного потенціалу регіону.

Методологічною основою дослідження є історико-генетичний метод, діалектичний, метод моделювання, метод обробки та узагальнення інформації, системний метод, PEST-аналіз та SWOT-аналіз.

У якості теоретичної бази дослідження були використані праці вітчизняних і зарубіжних авторів з економіки та права, статистична, аналітична інформація періодичних видань та мережі Інтернет.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (31 найменування). Основний зміст роботи викладено на 27 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить два рисунки, вісім таблиць.

РОЗДІЛ 1. МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

1.1. Оцінка інвестиційної привабливості Чернігівського регіону

Залучення інвестицій в регіон є стратегічним напрямком соціального та економічного розвитку регіону та України загалом. Залучення інвестицій та співпраця з іноземними інвесторами є одним з основних аспектів, що визначають розвиток країни в цілому та сприяють впровадженню інноваційних технологій, покращують розвиток регіональної економіки, збільшують місцевий та державний бюджети, зайнятість населення і, як результат, поліпшити свої стандарти життя. Сьогодні іноземні інвестиції - це той ресурс, який може найкращим чином сприяти розвитку українських бізнес-підприємств та накопиченню капіталу в будь-якій формі найближчим часом. З точки зору розвитку міжрегіональних відносин, Чернігівська область, враховуючи своє географічне положення, є привабливим об'єктом для інвестиційної діяльності з боку представників іноземних держав, пошуку нових форм співпраці на рівні «Держава - регіон» та «регіон - регіон»

Чернігівська область має великі можливості: досить багаті природні ресурси, сприятливі кліматичні умови, широкі можливості для розвитку деревопереробної, туристичної галузей, кваліфікована робоча сила - все це забезпечує сприятливі умови для залучення інвестицій, зокрема, іноземних [1].

В регіоні є: розвинений логістичний комплекс, значна кількість різноманітних навчальних закладів, розроблена служба, муніципальна та соціальна інфраструктура. Значна кількість діючих підприємств, велика кількість історико-культурних, неповторних природних та лікувально-рекреаційних ресурсів, що створює хорошу основу для подальшого розвитку туристичного, виробничого

сектору та транспорту промисловості. Активні дії щодо залучення місцевих та іноземних інвестицій, а також політика максимальної прозорості бізнесу з боку місцевих органів влади позитивно впливають на інвестиційний клімат в регіоні, на економічний, людський ресурси та соціальний потенціал області [2].

За останні роки регіон підвищив свій рейтинг інвестиційної привабливості до *uaINV4* – (висока інвестиційна привабливість) [3]. Такі рівні рейтингу відображають значну інвестиційну привабливість регіону та високу здатність погашати свої зобов'язання. Для аналітичних досліджень використовувались статистичні дані, серед яких: показники соціального та економічного розвитку, звіти казначейства, програмні матеріали, а також інформація з відкритих джерел. Підвищення рейтингу інвестиційної привабливості зумовлене тривалим перспективне зростання певних показників соціально-економічного розвитку регіону, дії місцевих органів влади щодо поліпшення інвестиційного клімату та запровадження політики «максимального сприяння бізнесу», модернізація інфраструктури та транспорту.

Таким чином, тенденції розвитку соціально-економічних показників регіону пропорційні залученню інвестицій (якщо рівень розвитку даної території низький, то рівень залучення інвестицій також знижується). Розглянемо основні показники розвитку Чернігівської області:

1. Структура економічного комплексу області та динаміка основних показників. Економіка Чернігівської області диверсифікована, що зменшує вплив несприятливих комерційних факторів певних галузей на її розвиток та забезпечує стабільні надходження до бюджету області. Обсяг реалізованої промислової продукції зменшився у 2019 році на 1 713,7 млн грн, у 2020 році обсяги збільшились на 160,6 млн грн. Капітальні інвестиції на будівництво зростали протягом 2018-2019 років, але у 2020 році спостерігається зменшення даного показника на 28,4% порівняно з 2019 роком, що пов'язано із поширенням коронавірусної інфекції. Роздрібний товарооборот стабільно зростає протягом

всього досліджуваного періоду. У 2019 році даний показник зріс на 1 193,9 млн грн, у 2020 році – на 3 208,6 млн грн. Зовнішньоторговельний оборот Чернігівської області також стабільно зростає та демонструє позитивну динаміку протягом всього досліджуваного періоду.

Таблиця 1.1

Показники регіонального соціально-економічного розвитку Чернігівської області, млн грн

Показники	Роки			Відхилення 2020/2018	
	2018	2019	2020	Абсолютне	Відносне
Обсяг реалізованої промислової продукції	35997,1	34283,4	34444,0	-1 553,1	-4,3
Капітальні інвестиції на будівництво	8258,3	8483,8	6075,9	-2 182,4	-26,4
Роздрібний товарооборот	18088,2	19282,1	22490,7	4 402,5	19,6
Зовнішньоторговельний оборот	271,7	388,1	547,7	276,0	50,4

Джерело: побудовано автором на основі [4]

2. Аналіз трудових ресурсів та ринку праці регіону, що розглядається, представлений у таблиці 1.2. Збільшується кількість економічно активного населення протягом 2018-2020 років. У 2019 році кількість даної категорії населення збільшилась на 1,1 тис осіб, у 2020 році кількість збільшилась на 4,4 тис осіб. Середня кількість зайнятого населення у 2019 році збільшилась 7 тис осіб, а у 2020 році – на 5,2 тис осіб. Офіційна кількість безробітних навпаки помітно зменшується: у 2019 році – на 2 тис осіб, у 2020 році – на 1,7 тис осіб.

Таблиця 1.2

Регіональна демографія та показники ринку праці

Показники	Роки			Відхилення	
	2018	2019	2020	Абсолютне	Відносне

Економічно активне населення, тис осіб	479,6	480,7	485,1	5,5	1,1
Середня кількість зайнятого населення, тис. осіб	404,5	411,5	416,7	12,2	2,9
Офіційна кількість безробітних, тис. осіб	53,5	51,0	49,3	-4,2	-7,9
Підприємства, які економічно активними є	6105	6443	6254	149	2,4
Кількість банкрутів	39,1	31,6	36,8	-2,3	-5,9
Заборгованість із заробітної плати, млн грн	10,0	17,2	12,4	2,4	19,4

Джерело: побудовано автором на основі [4]

3. Ефективність фінансової політики та бюджетних показників. За підсумками 2020 року доходи бюджету області збільшились на 15,6% до 10,7 млрд. грн., що відбулось за рахунок збільшення надходжень від власних джерел на 17,3% до 7,2 млрд. грн., трансфертів з бюджетів вищих рівнів - на 11,2% до 3,5 млрд. грн. Частка податкових надходжень у структурі обласного бюджету становила 56,8%; такі доходи розподіляються платниками та галузями, що забезпечує відносну стабільність та передбачуваність бюджету. Рівень фіскальної спроможності продовжує перевищувати середній по країні і склав у 2020 році 7,1 тис. грн. Бюджет регіонів залишається донорським бюджетом, перераховуючи до державного бюджету зворотну субсидію - 232,3 млн. грн. у 2020 році проти 156,6 млн. грн. у 2019 році. Завдяки збільшенню поточних видатків, витрати на обслуговування кредитів при підтримці високий рівень фінансування капітальних видатків міський бюджет виконувався з дефіцитом 595 млн. грн., який покривався залишками та позиковим капіталом.

Таблиця 1.3

Бюджетна безпека Чернігівського регіону

Показники	Роки		Відхилення	
	2019	2020	Абсолютне	Відносне
Надходження до бюджету Чернігова	5395548,8	5613378,6	217 829,8	3,9
Витрати за кодами економічної класифікації	5034574,7	5333777,7	299 203	5,6

Джерело: побудовано автором на основі [4]

4. Чутливість міського бюджету та економіки до негативних факторів. Активні дії обласної влади щодо модернізації інфраструктури, транспорту та житлово-комунального господарства потребують додаткового фінансування, яке, серед іншого, відбувається за рахунок оплачених ресурсів, що призводить до збільшення боргового навантаження на обласний бюджет.

На 01 січня 2020 року показник зведеного боргового навантаження становив 32,4%, що відповідає помірному рівню боргового навантаження. Очікується, що в майбутньому коливання становитимуть від 40 до 42%. Беручи до уваги довгостроковий характер більшості позик та зручний графік виплат відсотків, їх обслуговування не буде чинити значного тиску на доходи бюджету, принаймні за наявних доходів. Таким чином, вплив негативних факторів на економіку та фінансову платоспроможність регіону залишається помірним - економічний комплекс регіону досить диверсифікований і достатньо адаптований до ризиків, що виникають унаслідок воєнного конфлікту на сході України та впровадження торгових обмежень між Росією та Україною.

1.2. Дослідження факторів, що впливають на формування та розвиток інвестиційного потенціалу

Крім факторів на регіональному рівні на інвестиційну привабливість регіону також впливають загальні фактори зовнішнього середовища на державному рівні. Питання покращення інвестиційного клімату та умов ведення бізнесу було і

залишається головним для кожної країни, особливо для країн, що розвиваються. Україна не є винятком. Відсутність стабільного економічного розвитку, низький рівень конкурентоспроможності продукції, знецінення основних фондів практично на 90% практично у всіх галузях економіки та низка інших факторів сприяли погіршенню інвестиційної привабливості країни, особливо в контексті останніх подій [5, с. 249].

Для оцінки інвестиційної привабливості нашої держави проаналізуємо динаміку кредитного рейтингу, які складаються відомими рейтинговими агентствами, за останні шість років. Наявність кредитного рейтингу є важливою передумовою відкритого фінансового ринку і використовується на міжнародному рівні, в тому числі при переговорах з інвесторами та залученні коштів, як за допомогою публічних пропозицій, так і через синдіковані або приватні розміщення (табл. 2.1).

Таблиця 1.4

Динаміка кредитного рейтингу України, 2015-2021 рр.

Рік	Назва рейтингових агентств					
	Moody's		R&I		Fitch	
	Рейтинг	Прогноз	Рейтинг	Прогноз	Рейтинг	Прогноз
2016	Саа3/ Са	Стабільний	СС	Перегляд з можливим пониженням	ССС	Негативний
2017	Саа2/ Са	Позитивний	ССС-	Стабільний	ССС	Стабільний
2018	Саа1/	Стабільний	ССС	Стабільний	В	Стабільний
2019	Са	Позитивний	ССС+	Стабільний	В	Стабільний
2020	Саа1/	Стабільний	В	Стабільний	В	Позитивний
2021	Са	Стабільний	В+	Стабільний	В	Стабільний

Джерело: побудовано автором на основі [6-8]

Дані представлені в таблиці демонструють покращення стану кредитоспроможності нашої держави. У період з 2016 по 2021 роки Україна

пройшла шлях від класу дефолту з невеликою вірогідністю зростання до спекулятивного класу. Це характеризує покращення економічної потужності країни та збільшує інвестиційну привабливість. Наступним етапом для виявлення особливостей інвестиційного клімату в Україні є аналіз динаміки індексів конкурентоспроможності (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Динаміка індексів конкурентоспроможності України

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Індекс економічної свободи (Heritage Foundation)	162	162	166	150	147	134
Індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index)	61	60	58	57	54	55
Легкість ведення бізнесу (Doing Business)	96	83	80	76	71	64
Міжнародний індекс захисту прав власності (International Property Right Index)	112	113	112	110	109	105

Джерело: побудовано автором на основі [9-12]

Вищезазначені категорії та параметри, що їх характеризують, визначають систему цінностей, на яку орієнтуються інвестори. Комплексний аналіз цих показників дозволяє не тільки інвестору прийняти рішення про інвестування в економіку країни, а й уряду поглянути на наслідки окремих управлінських рішень та реформ. Тенденції представлені в таблиці 1.5 демонструють позитивну динаміку покращення інвестиційного клімату в Україні. Але варто враховувати, що наша держава в більшості даних рейтингів знаходиться майже в самому кінці, на рівні з малорозвиненими країнами, тому для ефективного залучення іноземних

інвестицій необхідно звернути особливу увагу на створення дієвих норм та інститутів захисту власності.

Таким чином, проаналізувавши показники міжнародних рейтингів можна зробити висновок, що український інвестиційний клімат на сьогодні є недостатньо привабливим та стабільним для іноземних інвесторів, оскільки відсутня ефективна система захисту права власності, правила ведення бізнесу є досить складними, немає достатнього рівня забезпечення економічної свободи, низька кредитна спроможність країни. Всі ці фактори призводять до недостатнього рівня інвестування в національну економіку.

На першому етапі оцінки та аналізу проблем та перспектив залучення іноземних інвестицій необхідно проаналізувати стан економіки з допомогою PEST-аналізу.

Це простий і зручний метод вивчення зовнішнього середовища, який може ефективно застосовуватися для дослідження економіки будь-якої країни.

Таблиця 1.6

PEST-аналіз української економіки у 2021 р.

Фактори середовища	Наявність та значущість фактора		Динаміка та змінюваність фактора	
	Вагове значення	Вплив +/-	Швидкість змін	Напрямок змін
Макро фактори				
Економічні				
Падіння українського ВВП через пандемію коронавірусу	7	-	4,3%	↓
Збільшення темпів інфляції	10	+	5,7%	↓

Продовження табл. 1.6

Зниження індексу реальної заробітної плати із 87,3% до 85,9%	8	-	15,1%	↓
Зростання курсу долара	7	-	17%	↓
Політико-правові				
Погіршення показника «Індексу інвестиційної привабливості» у 2021 році зменшився з 2,95 до 2,51 балів	6	-	14,92%	↑

Покращення показників doing business в Україні	5	+	x	-
Ускладнення податкового законодавства	10	-	x	-
Політична дестабілізація	8	-	x	-
Військовий конфлікт на території країни	2	-	x	-
Соціально-культурні				
Стижке зміцнення образу доглянутої жінки, як успішної людини у свідомості українців	10	+	x	-
Зменшення кількості населення	7	-	0,6%	↓
Зменшення кількості безробітних	9	-	0,5%	↑
Технологічні				
Українська наука останні десятиліття занепадає – це і брак фінансування, і відтік молодих науковців за кордон, і імітація науки замість реальних відкриттів	8	-	x	-

Джерело: побудовано автором на основі [13-17]

Отже, найбільшу частку серед зовнішніх факторів займають економічні – 32 бали та політико-правові – 31 бал. Саме ці фактори справляють найбільш суттєвий вплив на діяльність із залучення іноземних інвестицій. Важливо зазначити, що більшість факторів справляють негативний вплив на бізнес по всій країні, в тому числі в Чернігівському регіоні.

Для того, щоб більш детально дізнатися, які загрози та недоліки, сильні та слабкі сторони є в українській економіці, треба провести SWOT-аналіз економічного потенціалу окремої території і країни. [23, с. 126].

Оцінка стану української економіки за допомогою методу SWOT-аналізу проведена в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7

SWOT-аналіз економіки України станом на 2021 рік

	Можливості	Загрози
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток економічного співробітництва з ЄС дозволить підвищити економічне зростання 2. Налагодження міцних економічних зв'язків з країнами Азії дозволить розширити експорт та імпорт 3. Залучення іноземних інвестицій 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загроза підвищення рівня інфляції 2. Поширення коронавірусної інфекції COVID-19 3. Нестабільна політична ситуація 4. Дестабілізація курсу гривні 5. Загроза подальшої ескалації конфлікту з РФ 6. Корупція та слабка судова система
Сильні сторони	Сильні сторони і можливості	Сильні сторони і загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Сприятливе географічне розташування 2. Високий науково-технічний потенціал 3. Наявність висококваліфікованого робочого персоналу 4. Наявність великої кількості природних ресурсів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток економічного співробітництва з країнами Азії та Європи, використання транзитного потенціалу 2. Розвиток високотехнологічного виробництва 3. Залучення іноземних інвестицій для розробки копалин 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Якісний менеджмент дозволить уникнути загрози інфляції. 2. Ефективна боротьба з корупцією дозволить залучити іноземні інвестиції в розвиток національної економіки 3. Закінчення воєнного конфлікту надає можливість стабілізувати економічну ситуацію та поглибити процеси євроінтеграції
Слабкі сторони	Слабкі сторони і можливості	Слабкі сторони і загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Слабкий рівень росту ВВП 2. Застаріла науково-технічна база 3. Зростання зовнішнього боргу 4. Зростання темпів інфляції 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток виробництва і підвищення обсягів ВВП 2. Розширення економічних зв'язків з іншими країнами. 3. Поліпшення стан науково-технічної бази 4. Проведення демонополізації економіки - боротьба з картельними угодами, зняття бар'єрів для конкуренції 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансування системи охорони здоров'я для ефективної боротьби з пандемією 2. Розробка програми виходу із економічної кризи, викликаной новим вірусом 3. Заручення підтримкою провідних демократичних держав для відновлення територіальної цінності України

Джерело: побудовано автором на основі [18, с. 56]

Проведений української економіки свідчить про те, що сьогодні існує цілий комплекс проблем, які заважають ефективному розвитку економіки Чернігівського регіону та залученню іноземних інвестицій. Проблеми пов'язані із зовнішніми та внутрішніми факторами. До зовнішніх факторів відносяться

напружені стосунки із сусідньою країною – Росією, поширення нового вірусу COVID-19, який викликав безпрецедентні міри – суворий карантин та зупинення багатьох сфер виробництва, що викликає економічний спад та загрозу дефолту. До внутрішніх – високий рівень корупції, політична дестабілізація, яка сприяє непередбачуваність розвитку економіки, підвищення рівня інфляції. Для боротьби зі слабкими сторонами та загрозами Україна володіє необхідним потенціалом. Головною стратегією для української влади має стати правильне використання даного потенціалу.

1.3. Оцінка ефективності управління інвестиційними процесами на місцевому рівні

Динаміка та ефективність економічного розвитку будь-якої території багато в чому залежать від розміру інвестицій для розширення існуючого виробництва товарів, послуг, їх реконструкція на сучасному науково-технічному рівні, розвиток соціальної інфраструктури.

Інвестиційна політика є невід'ємною частиною економічної політики і може проводитися на різних рівнях управління – національному, регіональному або муніципальному, вони переслідують різні цілі та завдання. Специфіка інвестиційної політики місцевої влади впливає з ролі та місця місцевої влади та самоврядування в системі управління інвестиціями і визначається, з одного боку, рівністю органів місцевого самоврядування з іншими учасниками інвестиційної діяльності, що регулюються чинним законодавством. З іншого боку, органи місцевого самоврядування як носії відносин публічної влади створюють і стежать за дотриманням обов'язкових правил ведення інвестиційної діяльності територіальними громадами.

Наділення регіонів більшою самостійністю і збільшення їх повноважень вимагають від органів місцевого самоврядування більшої відповідальності в

сфері реалізації інвестиційних програм. Таким чином, головним завданням стає створення і підтримання сприятливого інвестиційного клімату.

Місцеве самоврядування почало активно розвиватися в Україні з переходом до ринкової економіки і перебуває у стані глибокої трансформації. Серед безлічі проблем, що гальмують його розвиток, найважливішими є фінансово-економічні проблеми, зрештою, місцеве самоврядування - це не лише правова, а й реальна територіальна спроможність громади самостійно та під власну відповідальність вирішувати проблеми місцевого значення.

Для виконання цієї функції органи місцевого самоврядування повинні мати власну мати необхідні фінансові та матеріальні ресурси. Принцип достатності власних ресурсів - необхідна умова місцевого самоврядування. Але загалом відомо, що з бюджетним фінансуванням сьогодні у нашої держави склалась погана тенденція, він є дефіцитним.

На сучасному етапі органи місцевого самоврядування Чернігівського регіону мають також проблеми з фінансуванням. Це негативно позначається на інвестиційній діяльності органів місцевого самоврядування, обмежує їхні інвестиційні можливості, дозволяє розглядати їх лише як умовно потенційні інвестори.

Існує між інвестиційним потенціалом місцевого самоврядування прямий зв'язок із зміцненням територіальної матеріально-технічної бази громади, створюючи матеріальні передумови для місцевого самоврядування, тоді як на практиці ОМС керуються питаннями фінансової підтримки місцевого самоврядування не для підтримки місцевих громад, а для створення власної достатньої фінансово-економічної основи для реалізації місцевих владних функцій, обумовлених публічно-правовою сутністю місцевого самоврядування, типом їх дії, завданнями, які вони вирішують.

Регулювання органами місцевого самоврядування інвестиційної діяльності, здійснюваної у вигляді капітальних вкладень, передбачає:

- створення в муніципальних утвореннях сприятливих умов для розвитку інвестиційної діяльності, здійснюваної у вигляді капітальних вкладень;
- пряма участь органів місцевого самоврядування в інвестиційній діяльності, що здійснюється у вигляді капітальних вкладень [19].

Створення в муніципальних утвореннях сприятливих умов для розвитку інвестиційної діяльності, здійснюваної у вигляді капітальних вкладень, здійснюється шляхом:

- встановлення суб'єктам інвестиційної діяльності пільг зі сплати місцевих податків;
- захисту інтересів інвесторів;
- надання суб'єктам інвестиційної діяльності пільгових умов користування землею та іншими природними ресурсами, які знаходяться в муніципальній власності, що не суперечать чинному законодавству;
- розширення використання коштів населення та інших позабюджетних джерел фінансування житлового будівництва і будівництва об'єктів соціально-культурного призначення [20].

Пряма участь органів місцевого самоврядування в інвестиційній діяльності, здійснюваної у вигляді капітальних вкладень, відбувається шляхом:

- розроблення, затвердження і фінансування інвестиційних проектів, здійснюваних муніципальними утвореннями;
- розміщення коштів місцевих бюджетів для фінансування інвестиційних проектів у порядку, передбаченому законодавством України про розміщення замовлень на поставки товарів, виконання робіт, надання послуг для державних і муніципальних потреб.

Розміщення зазначених коштів здійснюється на основі вчасного повернення зі сплатою відсотків за користування ними в розмірах, визначених нормативними правовими актами про місцеві бюджети, або на умовах закріплення в муніципальній власності відповідної частини акцій створюваного акціонерного

товариства, які реалізуються через певний термін на ринку цінних паперів із спрямуванням виручки від реалізації в доходи місцевих бюджетів;

- проведення експертизи інвестиційних проєктів відповідно до вітчизняного законодавства;

- випуску муніципальних позик відповідно до чинного законодавства;

- залучення в інвестиційний процес тимчасово призупинених і законсервованих будівництв і об'єктів, що знаходяться у власності в місцевих органах влади [21].

Органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень гарантують усім суб'єктам інвестиційної діяльності:

- забезпечення рівних прав при здійсненні інвестиційної діяльності;

- гласність в обговоренні інвестиційних проєктів;

- стабільність прав суб'єктів інвестиційної діяльності.

Ефективність інвестиційного управління на місцевому рівні в цілому може розглядатися з позиції народного господарства (і тоді оцінюється загальна ефективність) і з позиції абстрактного інвестора (в цьому випадку розраховується комерційна ефективність). Таким чином, визначення ефективності інвестиційного проєкту є комплексним поняття і має у своєму складі декілька елементів (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Структура ефективності управління інвестиційними процесами на місцевому рівні

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Показниками соціального ефекту, що досягається в результаті ефективного управління є:

- підвищення рівня зайнятості населення в працездатному віці. Останні роки відповідно до даних Головного управління статистики в Чернігівській області відбувається збільшення даного показника (табл. 1.2);
- підвищення рівня забезпеченості населення благоустроєним житлом;
- поліпшення стану навколишнього середовища;
- підвищення доступності та якості послуг населенню в сфері транспорту, охорони здоров'я, освіти, фізичної культури і спорту, культури, житлово-комунального господарства.

Крім того, Чернігівська обласна рада постійно вживає заходів для поліпшення інвестиційного клімату, покращення якості регіонального управління та надання адміністративних послуг. З цією метою в 2021 році місцеві органи влади ініціювали та фінансово підтримали такі заходи:

1. Відбувся міжнародний бізнес-форум «Чернігів. Концепт 2030». Форум зібрав близько 600 учасників та гостей з 24 країн [23].
2. Агенції регіонального розвитку Чернігівської області пройде «Chernihiv youth business forum» Перший молодіжний бізнес-форум Чернігова [24].
3. З метою презентації міського інвестиційного потенціалу організуються робочі зустрічі та іноземні візити учасників.

Таким чином, діяльність місцевих органів влади по управлінню інвестиціями є досить ефективною, оскільки зростає індекс інвестиційної привабливості регіону, зменшується рівень безробіття, покращується інфраструктура, збільшуються обсяги іноземних інвестицій.

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

2.1. Використання альтернативних варіантів організації системи моніторингу інвестиційних процесів на місцевому рівні (на прикладі Чернігівської області)

За для максимальної реалізації переваг прямих іноземних інвестицій як джерела фінансування реалізації інвестиційної політики як чинника зміцнення приватної власності уряд та місцева влада повинні проводити моніторинг для визначення реальних інтересів іноземних інвесторів щодо об'єктів вкладення. Проведені Міжнародним центром перспективних досліджень опитування іноземних інвесторів дають змогу зробити висновок, що сьогодні головними перешкодами для інвестицій України є: залишки системи командної економіки, організована злочинність, високий рівень корумпованості економіки, неспроможність уряду дотримуватися взятих на себе зобов'язань, законодавча нестабільність, недостатній рівень підтримки від органів виконавчої влади, нерозвиненість мереж збуту та ненадійність постачальників, незадовільний стан транспортної інфраструктури, недорозвиненість телекомунікаційної мережі труднощі з місцевими банками та іншими кредитними установами фінансового ринку, низька якість роботи і низький рівень кваліфікації персоналу.

В Україні та на місцевому рівні цілісна система моніторингу поки не набула поширення, в системі управління інвестиційним кліматом немає єдиної, чітко сформульованої та обґрунтованої концепції її створення та розвитку. Тому аналізуються нові теоретичні, методологічні та практичні інструменти для визначення місця та ролі інвестиційного моніторингу в системі управління інвестиційним кліматом в економіці регіону.

Виходячи з визначення інвестиційної привабливості, її оцінка має бути комплексною, методологічна база – багатогранною, а тому моніторинг має бути сукупністю кількох систем моніторингу, які охоплюватимуть усі необхідні кроки та заходи відповідно – по горизонталі та вертикалі. Окреслимо сферу застосування цих систем моніторингу, інформаційне поле яких матиме вплив на належну оцінку інвестиційних процесів. Він охоплюватиме такі сектори [25]:

- моніторинг стану підприємства (фінанси, виробництво, управління, інноваційні, соціально-екологічні, конкурентні аспекти), моніторинг відновлювальних заходів для підприємства (його реструктуризація, реінжиніринг тощо);
- моніторинг співвідношення факторів ризику та рентабельності інвестиційного проекту для даного підприємства протягом усього періоду роботи над ним;
- моніторинг стану галузі та регіону, до якого належить підприємство;
- моніторинг внутрішнього фондового ринку;
- моніторинг інвестиційного клімату держави та регіону;
- моніторинг світового інвестиційного ринку та інші.

Моніторинг світового інвестиційного ринку допомагає інвестору порівнювати подібні компанії за допомогою набору показників, які будуть змінюватися залежно від ситуації.

Моніторинг інвестиційного клімату в тій чи іншій країні дозволяє інвестору заздалегідь передбачити більшість переваг і недоліків, ризикових ситуацій, які виникають під час співпраці з компанією цієї країни. Цей сектор моніторингу інвестиційного процесу буде важливим для інвестора, який не схильний до ризику, який звик уважно розглядати всі закордонні інвестиційні проекти. Зокрема, моніторинг інвестиційної діяльності в Україні може здійснюватися шляхом створення Центру моніторингу інвестиційних процесів - науково-практичної установи, яка аналізуватиме стан інвестиційної діяльності та готуватиме рекомендації щодо вдосконалення її організації. Пропозицією щодо

діяльності цього Центру буде запровадження наступних груп супутніх індикаторів для моніторингу параметрів інвестиційного клімату:

- політичні (ступінь впливу державних органів на політичне та економічне життя суспільства, рівень політичної культури, рівень корупції в органах влади, частота зміни внутрішньої політики та ін.),
- економічні (динаміка структурних змін в економіці, динаміка та темпи змін в економічній системі держави, динаміка ефективності економіки тощо),
- правові (ефективність законодавства, його стабільність і передбачуваність змін, рівень правового захисту приватного бізнесу, інвестицій та конкуренції тощо),
- соціально-культурні (соціальне розшарування населення, його ставлення до політичних та економічних реформ, патріотизм тощо),
- ресурси (природні та трудові ресурси, науково-технічний потенціал, стан екології тощо),
- інфраструктура (розвиток інфраструктури інвестиційного ринку, ширина та якість виробничої та соціальної інфраструктури, стан та розвиток систем ІКТ тощо).

Особливу увагу слід приділити принципам сталого розвитку в процесі побудови ефективної системи моніторингу інвестиційної політики: забезпечення бази моніторингу шляхом затвердження чітких планів для неї, розробка системи індикаторів для прогнозування тенденцій у кожній сфері інвестування проектів (програм), створення прозорої системи звітності, яка б відображала стан проекту по відношенню до плану за єдиними підходами та критеріями та мала б чітко визначені та прості процедури підготовки та подання звітів, аналізу причин відхилень від реальних прогнозів, створення ефективної системи реагування на корекцію негативних тенденцій інвестиційної політики [26].

Механізм організаційної системи моніторингу інвестиційних процесів на місцевому рівні повинен складатися з шести етапів (рис. 3.1).

1 етап	Мета політики інвестиційного розвитку регіону
2 етап	Визначення об'єкта моніторингу
3 етап	Визначення типу моніторингу інвестиційного розвитку регіону
4 етап	Визначення завдань моніторингу інвестиційного розвитку регіону
5 етап	Визначення методів системи моніторингу інвестиційного розвитку регіону
6 етап	Проведення моніторингу інвестиційного розвитку регіону та визначення результатів

Рис. 2.1 Механізм організації системи моніторингу інвестиційних процесів на місцевому рівні

Джерело: побудовано автором на основі [26]

Основною метою системи моніторингу інвестицій є оцінка інвестиційної ситуації в регіоні, галузі з метою реалізації ефективної державної інвестиційної політики в Україні. Згодом у центрі уваги стають теми моніторингу, основний сегмент, до якого адресована інформація: органи державної влади, органи місцевого самоврядування, вітчизняні та іноземні інвестори, міжнародні рейтингові агентства та міжнародні організації, корпорації, ЗМІ.

У системі моніторингу за предметом моніторингу можна виділити два блоки: моніторинг зовнішнього інвестиційного середовища та моніторинг внутрішнього інвестиційного середовища. Такий розподіл є умовним, оскільки існує тісний взаємозв'язок між показниками, що характеризують ситуацію всередині та поза об'єктом моніторингу. Фактори зовнішнього інвестиційного середовища відображають умови інвестиційної політики в даній гео економічній системі, але не завжди є визначальними для конкретного окремого інвестора.

Інвестори вкладають кошти не тільки у високорозвинені країни та регіони, а й у країни, що розвиваються з несприятливим інвестиційним кліматом. Це свідчить про пріоритетність для певної групи інвесторів з точки зору інвестиційної привабливості регіону, економіки в цілому, а не в умовах і середовищі.

Четвертий етап визначає завдання системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку, які включають: визначення ефективності інвестиційної політики, перспективних джерел інвестування, визначення факторів залучення іноземних інвестицій, визначення інструментів контролю ефективності інвестиційних фондів, виявлення інвестиційного потенціалу регіону оцінка сталого розвитку країни та обрані показники соціального та екологічного розвитку.

Вибір методу оцінки інвестиційної політики здійснюється на п'ятому етапі. Відповідний метод обирається залежно від масштабу аналізу (моніторинг інвестиційної політики держави чи регіональної інвестиційної політики). Для оцінки інвестиційної політики країни доцільно використовувати такі методи, як рейтинг, розрахунок індексу обмеження ПІІ ОЕСР, кредитні рейтинги GS GES Fitch, служба інвесторів, метод ЄБА (середнє арифметичне оцінок інвестиційного клімату), розрахунок інтегрованого економічного розвитку. Для оцінки регіональної інвестиційної політики зазвичай використовуються рейтинговий метод, матричний метод, побудова одно- та багатофакторних моделей, розрахунок інтегрального індексу інвестиційної привабливості регіону [27].

На шостому етапі визначаються результати моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку та відповідно до поставлених завдань коригуються пріоритетні напрями інвестиційної політики, приймаються рішення щодо відбору ефективних інвестиційних проектів (на національному та регіональному рівні, окремої галузі), інформаційна прозорість компаній для інвесторів, розвиток діяльності щодо підвищення інвестиційної привабливості регіонів та галузей, впровадження принципів соціально відповідального інвестування.

Моніторинг інвестиційного клімату в Україні може здійснюватися шляхом призначення в Міністерстві економічного розвитку і торгівлі структурного підрозділу з моніторингу інвестиційних процесів – науково-практичної установи, яка буде аналізувати інвестиційний клімат та готувати рекомендації щодо його покращення.

На сучасному етапі розвитку економіки України з метою підвищення інвестиційної активності важливого значення набуває розробка системи показників, що характеризують стан інвестиційної активності на мікро- та макрорівні економіки (на національному та регіональному рівнях) [28].

У разі невизначеності та нестабільності інвестиційних результатів систему моніторингу слід коригувати в міру зміни інвестиційного середовища.

Тому головною проблемою моніторингу є створення методологічної стратегії на основі економічного аналізу статистичних показників. Інформаційною базою моніторингових досліджень є база даних систематизованих показників з різних джерел: показники діяльності суб'єктів інвестування (розмір інвестиційних фондів, зміна структури інвестування, ефективність інвестування), інформаційні ресурси щодо нормативно-правового забезпечення інвестиційного процесу.

2.2. Проблеми реалізації інвестиційного потенціалу регіону та шляхи їх вирішення

Проблеми реалізації інвестиційного потенціалу регіону зосереджені в трьох напрямках: нормативно-правова основа регулювання відносин управління, удосконалення владної структури, а також системи гарантій захисту та інтересів учасників [29]. Розглянемо напрямки вирішення даних проблем (табл. 2.1):

Таблиця 2.1

Шляхи забезпечення реалізації інвестиційного потенціалу регіону

Напрямки інвестиційної політики	Завдання інвестиційної політики
Формування прогресивної структури і підвищення конкурентоспроможності економіки регіону її окремих галузей і підприємств	Забезпечення державної підтримки інвестиційної діяльності галузей, що є «точками» зростання економіки регіону
	Сприяння формуванню і розвитку асоціативних форм бізнесу, заснованого на міжгалузевих, міжрегіональних зв'язках
	Стимулювання інноваційної діяльності підприємств, пов'язаної з освоєнням наукоємної продукції, конкурентоздатної на національному, світовому ринках
	Сприяння становленню сучасної інфраструктури інвестиційного ринку, ефективних ринкових механізмів міжгалузевого переливу капіталу
	Створення умов для розвитку системи консалтингових послуг й інформаційних комунікацій
Розвиток соціальної сфери і зростання її внеску в збільшення економічного потенціалу регіону	Забезпечення фінансової стійкості соціальної сфери
	Стимулювання інноваційних процесів у соціальній сфері
	Сприяння процесам інтеграції науково-дослідницьких Організацій (вузів, НДІ) з бізнес-структурами
Підвищення рівня інтеграції національної та регіональної економіки у світовий економічний, науковий і освітній простір	Сприяння процесам формування стійких, довготривалих коопераційних міжрегіональних і зовнішньоекономічних зв'язків підприємств
	Сприяння процесам інтеграції в національний і світовий освітній і науковий простір організацій, що реалізують креативний потенціал

Джерело: побудовано автором на основі [29]

Враховуючи ці обставини та визнаючи важливість поліпшень інвестиційна ситуація в Україні, головне завдання в короткостроковій перспективі є підготовка необхідної правової та організаційної бази для підвищення ефективності

механізмів, що забезпечують інвестиційний клімат, та закладання основ збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Для цього потрібен ряд пріоритетних дій для послідовної деполітизації економіки, формування спільних стратегічних цілей та низки економічних реформ, незмінних при приході до влади будь-якої політичної команди, забезпечення згуртованості та гарантований захист прав та свобод інвестора. Особливо варто звернути увагу на наступні аспекти [30]:

1. Підготувати план дій, щоб забезпечити безпрограшний варіант інвестиційної ситуації в межах заявлених пріоритетів соціально-економічного розвитку, долучити до її розвитку та обговорення широке коло експертів, науковців, урядовців та представників бізнесу.
2. Розробка регіональних планів збільшення інвестиційної привабливості територій з урахуванням специфіки їх сучасної оцінки інвестиційної привабливості, моніторинг стану їх реалізація як один із критеріїв успіху місцевої державної адміністрації.
3. Розширити реалізацію діяльності обласних державних адміністрацій на навчальні програми для підприємців у галузі підготовки інвестиційних пропозицій, підготовка бізнес-інвестиційних планів, юридичний супровід інвестиційних проектів, управління інвестиційними проектами.
4. Значно розширити сферу застосування заходів конкурентної політики, зокрема - запобігання антиконкурентним внутрішнім діям та вдосконалити методи і критерії визнання проявів недобросовісної конкуренції з урахуванням реалій сучасної української економіки.
5. Підготувати перелік заходів підзвітності представників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування за вчиненням корупції та інших дискримінаційних дії щодо інвесторів.
6. Розширити практику укладання прозорих угод між інвесторами, а з органами влади щодо взаємних зобов'язань у сфері конкурентної економічної діяльності,

та державної політики конкуренції на деяких ринках на середній та довготривалій проміжок часу.

7. Сформувати на основі спільної розробки Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерство фінансів, Міністерства інфраструктури, Міністерство енергетики та вугільної промисловості комплексну програму інвестування у розвиток телекомунікацій, транспорту та енергетики інфраструктури [31].

Ця модернізація збільшує інвестиційні можливості галузей, орієнтованих на інвестиції та різні форми підприємництва (венчурні підприємства, акціонерні товариства, холдинги, фінансові та промислові групи спільних підприємств, міжнародні корпорації, консорціуми). Ці форми допомагають підтримувати рівновагу і сучасні корпоративні рамки економіки через регулювання міжгалузевого потоку капіталу та інвестиційних зв'язків з інноваціями.

Наступним пріоритетним напрямом є інвестиції у природоохоронні заходи. Рішення екологічних проблем вимагає значних бюджетних витрат. Згідно з досвідом розвинених країн із державного бюджету фінансуються витрати, що пов'язані з функціонуванням державних заповідних об'єктів, заказників і національних парків, а також з організацією матеріальної бази природоохоронного виробництва в тому числі контрольно-вимірального обладнання, технологій, що забезпечують регенерацію відходів.

Держава повинна очолювати розробку екологічної політики в окремих регіонах з урахуванням їхніх особливостей, нормування параметрів якості довкілля і стану природно-ресурсного потенціалу організації системи економічних стимулів для здійснення екологічної політики в регіоні. Саме з урахуванням стану навколишнього середовища, місцевих умов і регенераційних можливостей ландшафтів повинні встановлюватися ліміти використання природних ресурсів, квоти виробництва і ресурсні платежі допустимі рівні забруднення, порядок «екологічного» оподаткування і субсидування виробника. Необхідні економічні

регулятори, які б сприяли зусиллям підприємств щодо енергозбереження, зниження впливу на навколишнє середовище, проведення компенсаційних природоохоронних заходів, впровадження високо екологічних технологій і екологічно чистої продукції. Крім податкових знижок на природоохоронні інвестиції, можуть застосовуватися валютні кредити для виробництва чи імпорту природоохоронної техніки і технологічної перебудови.

Сьогодні також існує проблема обмежених фінансових можливостей для повернення інвестицій. Вона виникає під час аналізу питання критеріїв придатності інвестицій. У середньостроковій перспективі критерієм придатності інвестиції може бути сума інвестиції ресурсів для забезпечення переходу до стійкої економіки. З макроекономічної точки зору це означає досягнення стабільності що відповідає позитивним значенням загальної суми чистих інвестицій та збільшення суми коштів на оновлення основного капіталу разом із збільшенням ефективного використання вкладених ресурсів. Тому необхідно стимулювання інвестицій до рівня, що перевищують грошове вираження елементів продуктивного капіталу. Цей орієнтир обумовлений тим, що коли інвестиційні цінності у новоствореному продукті не будуть компенсовані елементами виробничого капіталу, які в результаті продовжуватимуть відтворювати умови економічного уповільнення та сприятимуть зменшенню потенціалу для реального відновлення виробництва [31].

Тим часом, здатність забезпечити прийнятну динаміку економічного розвитку значною мірою стримується невеликих за масштабами внутрішніх заощаджень, зменшуючи реальну віддачу інвестицій в сектор економіки. Зрозуміло, що ці особливості української економіки визначають правила державних та регіональних інвестицій найближчим часом. Враховуючи серйозні обмеження ресурсів та незрілість ринкових механізми інвестиційної політики держави та регіонів з точки зору інвестиційного процесу, інвестиційна політика повинна базуватися на принципах вибору пріоритетних сфер і «точкове інвестування»,

збільшуючи ступінь управління інвестиційним процесом, заснованим на підвищенні обґрунтованості, послідовності та складності розроблених заходів.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що вплив негативних факторів на економіку та фінансову платоспроможність Чернігівського регіону залишається помірним – економічний комплекс області досить диверсифікований і достатньо адаптований до ризиків, що виникають унаслідок воєнного конфлікту на сході України та впровадження торгових обмежень між Росією та Україною.

Проведений української економіки свідчить про те, що сьогодні існує цілий комплекс проблем, які заважають ефективному розвитку економіки Чернігівського регіону та залученню іноземних інвестицій. Проблеми пов'язані із зовнішніми та внутрішніми факторами. До зовнішніх факторів відносяться напружені стосунки із сусідньою країною – Росією, поширення нового вірусу COVID-19, який викликав безпрецедентні міри – суворий карантин та зупинення багатьох сфер виробництва, що викликає економічний спад та загрозу дефолту. До внутрішніх – високий рівень корупції, політична дестабілізація, яка сприяє непередбачуваність розвитку економіки, підвищення рівня інфляції. Для боротьби зі слабкими сторонами та загрозами Україна володіє необхідним потенціалом. Головною стратегією для української влади має стати правильне використання даного потенціалу.

Діяльність органів місцевої влади Чернігівського регіону по управлінню інвестиціями є досить ефективною, оскільки зростає індекс інвестиційної привабливості регіону, зменшується рівень безробіття, покращується інфраструктура, збільшуються обсяги іноземних інвестицій.

Головною проблемою моніторингу є формування методичної стратегії, яка базується на економічному аналізі статистичних показників. Інформаційною основою моніторингових досліджень є база систематизованих показників, які надходять із різних джерел: показники діяльності суб'єктів інвестиційної

діяльності (обсяг інвестиційних ресурсів, зміна структури інвестицій, ефективність інвестиційної діяльності), інформаційні ресурси про стан нормативно-правового забезпечення інвестиційного процесу.

Інвестиційна політика Чернігівського регіону повинна базуватися на принципах вибору пріоритетних сфер і «точкове інвестування», збільшуючи ступінь управління інвестиційним процесом, заснованим на підвищенні обґрунтованості, послідовності та складності розроблених заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чернігівщина – край реальних інвестиційних перспектив URL: <https://chor.gov.ua/nasha-diyalnist/novini/item/9081-chernihivshchyna-krai-realnykh-investytsiinykh-perspektuv> (дата звернення 13.01.2022)
2. Інвестиційний клімат Чернігівщини поліпшується – українці переконалися, а китайці – відчули URL: <https://prof.cg.gov.ua/index.php?id=218051&tp=0> (дата звернення 13.01.2022)
3. Чернігів має високі рівні кредитного та інвестиційного рейтингів. Результати дослідження URL: <https://chernihiv.city/articles/153452/chernigiv-maye-visokirivni-kreditnogo-ta-investicijnogo-rejtingiv-rezultati-doslidzhennya>
4. Головне управління статистики у Чернігівській області URL: <https://www.chernigivstat.gov.ua/statdani/> (дата звернення 14.01.2022)
5. Маркевич К. Л. Поточний стан та перспективи прямого іноземного інвестування в економіку України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. – № 2(1). – С. 249-255.
6. Moody's URL: <https://www.moodyanalytics.com/> (дата звернення 15.01.2022)
7. R&I Credit Ratings URL: <https://www.r-i.co.jp/en/index.html/> (дата звернення 15.01.2022)
8. Fitch Ratings URL: <https://www.fitchratings.com/>(дата звернення 15.01.2022)
9. The Index of Economic Freedom URL: <http://www.heritage.org/index/>(дата звернення 15.01.2022)
10. The Global Competitiveness Report URL: <http://weforum.org/>(дата звернення 15.01.2022)
11. Doing Business URL: <http://doingbusiness.org/> (дата звернення 15.01.2022)

12. International Property Right Index. URL: <http://internationalpropertyrightsindex.org/> (дата звернення 15.01.2022) (дата звернення 18.01.2022)
13. COVID-19 to Plunge Global Economy into Worst Recession since World War II
URL: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2021/06/08/covid-19-to-plunge-global-economy-into-worst-recession-since-world-war-ii?cid=ECR_FB_worldbank_EN_EXT (дата звернення 17.01.2022)
14. Харинович Д.О. Інвестиційний потенціал України та проблеми формування у період фінансової кризи. URL: <http://intkonf.org/harinovich-do-investitsiyniy-potentsial-ukrayini-ta-problemi-formuvannya-u-period-finansovoyi-krizi>. (дата звернення 19.01.2022)
15. Офіційний сайт Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 19.01.2022)
16. Інвестори погіршили оцінку бізнес-клімату України URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3056435-investori-pogirsili-ocinku-biznesklimatu-ukraini.html> (дата звернення 19.01.2022)
17. Україна поднялась в рейтинге Doing business-2021 URL: <https://biz.liga.net/ekonomika/all/novosti/ukraina-podnyalas-v-reytinge-doing-business-2021> (дата звернення 19.01.2022)
18. Котова І.М. Регіональні аспекти розвитку інвестиційного процесу в Україні. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2198/1/%D0%A0%D0%B5%> (дата звернення 19.01.2022)
19. Федорчак О. В. Проблеми формування основних джерел інвестування в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2017. 1 (56). С. 1-9.
20. Крамаренко І.С. Ефективність використання інвестиційного потенціалу національної економіки у контексті впливу на економічне зростання. *Вісник ХНАУ*. 2019. № 1. С. 403-413.

21. Сімків Л.Є. Стан інвестиційної активності в регіонах України. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 430-435.
22. Методические рекомендации по оценке эффективности инвестиционных проектов: офиц. изд., 2-я ред. М.: Экономика, 2017. 421 с.
23. Відбувся бізнес-форум «Чернігів. Концепт 2030» URL: <https://chernigiv-rada.gov.ua/news/id-49952/> (дата звернення 19.01.2022)
24. «Chernihiv youth business forum» перший молодіжний бізнес-форум Чернігова URL: <https://kriminal.stu.cn.ua/2021/08/09/chernihiv-youth-business-forum> (дата звернення 20.01.2022)
25. Крамаренко І. С. Інвестиційна діяльність підприємств України: регіональний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 20. С. 5-9.
26. Матвієнко П. В. Покращення інвестиційного клімату – пріоритетне завдання державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №1. С. 10.
27. Орлова Н. С. Податкове стимулювання інвестиційних процесів в Україні. *Механізми державного управління економікою України: зб.наук.праць ДонДУУ*. Донецьк: ДонДУУ, 2019. С.194–203.
28. Семенов, В. П. Управление инвестиционными процессами в коммерческой деятельности и предпринимательстве. СПб.: СПбГИЭУ, 2020. 59 с.
29. Воронов С. А. Инновационные факторы повышения региональной конкурентоспособности. Логистические подходы в управлении инвестициями и инновациями: сб. науч. тр. Саратов: СГТУ, 2019. С. 88-92.
30. Кужелев М. О., Плахотнюк В. В. Напрями оптимізації інвестиційного клімату в Україні. *Економічний вісник університету*. 2019. № 41. С. 119–126.
31. Венгуренко Т. Г. Розвиток спільного інвестування на ринку капіталів. *Актуальні економічні, фінансові та правові питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.*, 2019. С. 102–104.

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:

**«ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ В УМОВАХ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ»**

Студента 5 курсу, 7 групи,
спеціальності 074 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Буряка
Дениса
Дмитровича

Науковий керівник
науковий ступінь,
вчене звання

(підпис керівника)

Міняйло
Олександр
Іванович

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

(підпис гаранта)

Головня
Юлія
Ігорівна

Київ 2022

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (31 найменування). Основний зміст роботи викладено на 27 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить два рисунки, вісім таблиць.

Мета даного дослідження – розгляд теоретичних аспектів інвестиційної привабливості та розробка пропозицій щодо подолання проблем управління інвестиційними процесами в Чернігівського регіоні.

Для досягнення мети необхідно виконати наступні завдання:

- виконати оцінку інвестиційної привабливості Чернігівського регіону: - провести дослідження факторів, що впливають на формування та розвиток інвестиційного потенціалу;
- здійснити оцінку ефективності управління інвестиційними процесами на місцевому рівні;
- дослідити використання альтернативних варіантів організації системи моніторингу інвестиційних процесів на місцевому рівні (на прикладі Чернігівської області);
- оцінити проблеми реалізації інвестиційного потенціалу регіону та шляхи їх вирішення.

Об'єктом дослідження є процес управління інвестиційними процесами на місцевому рівні в умовах децентралізації.

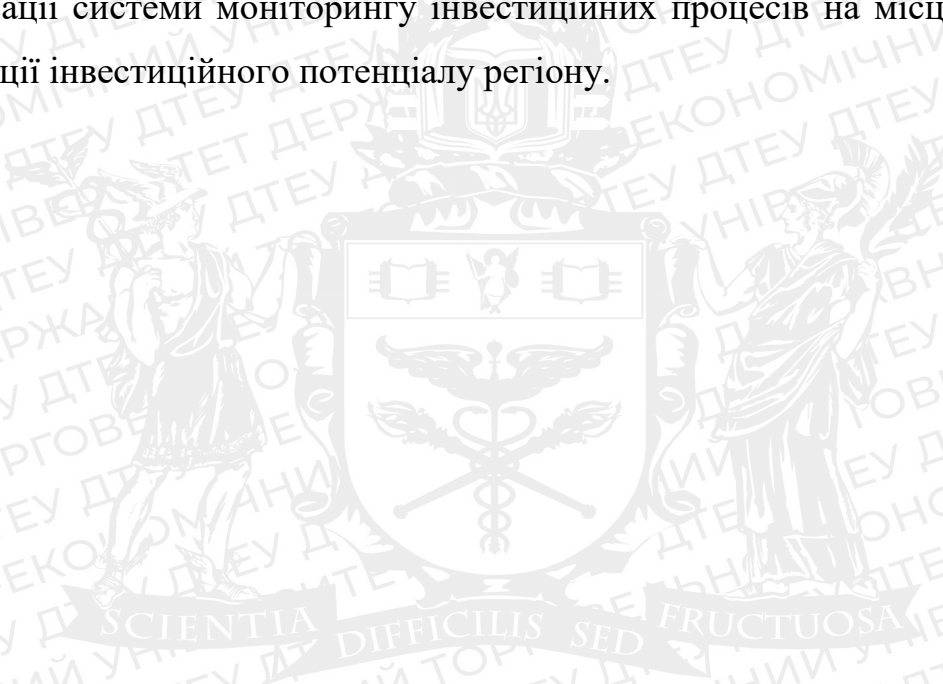
Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та прикладні основи реалізації інвестиційного потенціалу регіону.

Методологічною основою дослідження є історико-генетичний метод, діалектичний, метод моделювання, метод обробки та узагальнення інформації, системний метод, PEST-аналіз та SWOT-аналіз.

У першому розділі проведено аналіз сфери управління інвестиційним потенціалом регіону в умовах децентралізації в Чернігівському регіоні, у процесі якого зроблено висновок щодо ефективності управління інвестиційними процесами на місцевому рівні.

У другому розділі розглянуто шляхи вдосконалення процесів управління інвестиційним потенціалом регіону в умовах децентралізації. Зроблено висновок щодо проблем реалізації інвестиційного потенціалу Чернігівського регіону та шляхи їх вирішення.

Практична цінність результатів дослідження знайшла своє відображення в конкретних пропозиціях і рекомендаціях, спрямованих на вдосконалення організації системи моніторингу інвестиційних процесів на місцевому рівні та реалізації інвестиційного потенціалу регіону.

Анотація

У роботі висвітлені дослідження процесу управління інвестиційним потенціалом регіону в умовах децентралізації в Чернігівському регіоні.

Проаналізовано та дано оцінку інвестиційної привабливості Чернігівського регіону. Досліджені фактори, які впливають на формування та розвиток інвестиційного потенціалу. Проаналізована ефективність управління інвестиційними процесами на місцевому рівні. Надана оцінка використання альтернативних варіантів організації системи моніторингу інвестиційних процесів на місцевому рівні. Розроблено рекомендації щодо реалізації інвестиційного потенціалу Чернігівського регіону.

Ключові слова: інвестиційний потенціал, децентралізація, регіон, система моніторингу, інвестиційний процес, інвестиційний клімат.

Abstract

The work covers the research on the process of managing the investment potential of the region in terms of decentralization in the Chernihiv region.

The investment attractiveness of the Chernihiv region is analyzed and assessed. Factors influencing the formation and development of investment potential are studied. The efficiency of investment process management at the local level is analyzed. An assessment of the use of alternative options for organizing the system of monitoring investment processes at the local level is given. Recommendations for the realization of the investment potential of the Chernihiv region have been developed.

Key words: investment potential, decentralization, region, monitoring system, investment process, investment climate.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу
студента Буряка Дениса Дмитровича
5 курсу 7 групи заочної форми навчання
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
на тему «**Інвестиційний потенціал регіону в умовах
децентралізації**»
(за матеріалами Чернігівської обласної державної адміністрації)

Випускна кваліфікаційна робота виконана на тему, яка є актуальною для сфери публічного управління в сучасних умовах розвитку інвестиційної привабливості в регіонах, передбачає дослідження широкого спектру проблем, пов'язаних із процедурою оптимізації розвитку управління інвестиційними процесами в системі державної служби в Чернігівській обласній державній адміністрації та оцінку ефективності управління інвестиційними процесами на місцевому рівні. Виконана робота за змістом відповідає завданню в повному обсязі. Студент продемонстрував достатній рівень володіння теоретичним матеріалом щодо обґрунтування теоретичних особливостей державного управління та вміння застосовувати цей матеріал у процесі реального дослідження.

Робота розкриває сучасний потенціал інвестиційного рівню Чернігівського регіону. В роботі проаналізовано стан, систему та аналіз оцінку інвестиційної привабливості Чернігівського регіону, охарактеризовано та оцінено проблеми реалізації інвестиційного потенціалу регіону та шляхи їх вирішення. Визначено проблеми та розроблено рекомендації щодо удосконалення використання альтернативних варіантів організації системи моніторингу інвестиційних процесів на місцевому рівні (на прикладі Чернігівської області)

Якість оформлення випускної кваліфікаційної роботи можна вважати задовільною. Основні вимоги щодо оформлення матеріалу враховані. Слід відзначити деякі несуттєві порушення стилю викладення матеріалу, який в окремих місцях роботи є ненауковим. В цілому матеріал роботи викладено послідовно і лаконічно.

Випускна кваліфікаційна робота рекомендується до захисту.

Рецензент
Начальник відділу управління персоналом
апарату райдержадміністрації

Попова О.Г.

Завідувачу кафедри публічного управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, **Буряк Денис Дмитрович**, повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: **«ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ»** не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

«24» січня 2022 року

_____ (підпис)

Згода

Я, **Буряк Денис Дмитрович**, цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему:

**“ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ В УМОВАХ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ”**

несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Київського національного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

« 24 » січня 2022 року

Підпис

(Буряк Д.Д.)

Прізвище, ініціали